

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שיעור סוכה קטנה

ג' א' אמר רב שמואל בר יצחק: הלכה, צריכה שתהא מחזקת ראשו ורובו ושולחנו.

אמר ליה רבי אבא: כמאן, כבית שמאי? אמר ליה: אלא כמאן?

איכא דאמרי, א"ר אבא: דאמר לך מני? אמר ליה: בית שמאי היא, ולא תזוז מינה.

מתקיף לה רב נחמן בר יצחק: ממאי דבית שמאי ובית הלל בסוכה קטנה פליגי? דלמא בסוכה גדולה פליגי, וכגון דיתיב אפומא דמטולתא, ושולחנו בתוך הבית. דבית שמאי סברי, גזרינן שמא ימשך אחר שולחנו, ובית הלל סברי, לא גזרינן.

ודיקא נמי, דקתני: מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית, בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין. ואם איתא, 'מחזקת' ו'אינה מחזקת' מיבעי ליה.

ובסוכה קטנה לא פליגי? והתניא: מחזקת ראשו ורובו ושולחנו, כשרה. רבי אומר: עד שיהא בה ארבע אמות על ארבע אמות. ותניא אידך, רבי אומר: כל סוכה שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות, פסולה, וחכמים אומרים: אפילו אינה מחזקת אלא ראשו ורובו כשרה, ואילו שולחנו לא קתני. קשיין אהדדי! אלא לאו שמע מינה: הא בית שמאי, הא בית הלל.

אמר מר זוטרא: מתניתין נמי דיקא (דבקטנה פליגי, ובשיעורא), מדקתני בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין, ואם איתא, בית שמאי אומרים לא יצא ובית הלל אומרים יצא מיבעי ליה.

ואלא קשיא מי שהיה!

לעולם בתרתי פליגי. פליגי בסוכה קטנה, ופליגי בסוכה גדולה, וחסורי מיחסרא והכי קתני: מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית, בית שמאי אומרים לא יצא, ובית הלל אומרים: יצא. ושאינה מחזקת אלא כדי ראשו ורובו בלבד, בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין.

שיטות הראשונים

שיעור גודל הסוכה: אמרינן, הלכה צריכה שתהא מחזקת כדי ראשו ורובו ושולחנו. כתבו רי"ף ורא"ש, דהיינו שבעה טפחים על שבעה טפחים. דגברא באמתא יתיב (ז' ב'), ושולחנו טפח, כדאיתא בירושלמי. וכן אמרינן בגמרא (ט"ו א') דמשך סוכה שבעה. ומוסכם בכל הראשונים. וכתב הרמב"ם "וְרַחֲבָה - אֵין פְּחוֹת מִשְׁבְּעָה טַפְחִים עַל שְׁבַעַה טַפְחִים, וְיֵשׁ לוֹ לְהוֹסִיף בְּרַחֲבָה אֶפְלוּי פְּמָה מֵיָלִין." וכן פסק השו"ע³.

¹ דאי כבית הלל לא בעי שולחנו, כדלקמן בפרק הישן (סוכה כ"ח א'). רש"י.

² או"ח תרלד, א. וכתב המשנ"ב (ס"ק א) בשם האחרונים שהסכימו דבין באורך ובין ברוחב לא יחסר משבעה טפחים (ודלא כב"ח שכתב על פי תוספות, דבשטח של 49 טפחים סגי. ועיי"ש שגם הוא כתב שראוי להחמיר לעניין מעשה. וראה סוגיא לעיל, בהערת שוליים). ועל כן, אם בצד אחד פחות משבעה טפחים, ובצד השני ארוך הרבה יותר, לא מהני לזה. עוד כתב המשנ"ב בשם המג"א, שאפילו

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות סוכה, סימן תרלד)

א. סָפָה שְׂאִין בֶּה שְׁבָעָה עַל שְׁבָעָה, פְּסוּלָה; וְלַעֲנִין גְּדֹל, אֵין לָהּ שְׁעוֹר לְמַעְלָה.

בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות

(ג' א') מאן תנא להא דתנו רבנן: בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות, פטור מן המזוזה ומן המעקה, ואינו מטמא בנגעים, ואינו נחלט בבתי ערי חומה, ואין חוזרין עליו מעורכי המלחמה, ואין מערבין בו ואין משתתפין בו, ואין מניחין בו עירוב,

(ג' ב') ואין עושין אותו עיבור בין שתי עירות ואין האחין והשותפין חולקין בו. לימא רבי היא ולא רבנן?

אפילו תימא רבנן. עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא לענין סוכה, דדירת עראי היא. אבל לגבי בית, דדירת קבע הוא אפילו רבנן מודו, דאי אית ביה ארבע אמות על ארבע אמות - דיירי ביה אינשי, ואי לא - לא דיירי ביה אינשי.

שיטות הראשונים

שיעור בית לחיוב מזוזה: כתב הרא"ש, אף על פי שבכל הספרים כתוב 'בית שאין בו ארבע אמות', רב אלפס גרס 'שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות'. דמסתבר דלא חזי לדירה בענין אחר.⁴ והרמב"ם כתב "ואם יש בו כְּדֵי לְרַבֵּעַ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת... חָיִב בְּמִזְוָה."⁵ ורבינו ירוחם כתב שדברי רי"ף תפשו עיקר. והשו"ע פסק כרמב"ם.⁶

שולחן ערוך

(יו"ד, הלכות מזוזה, סימן רפו)

יג. בֵּית שְׂאִין בּו ד' אַמּוֹת עַל ד' אַמּוֹת, פְּטוֹר. וְאִם יֵשׁ בּו כְּדֵי לְרַבֵּעַ ד' אַמּוֹת עַל ד' אַמּוֹת בְּשָׁוֶה, אִף עַל פִּי שְׂאֲרֵכו יֵתֵר עַל רְחִבּו או שֶׁהוּא עָגֵל או בַּעַל ה' זְוִיּוֹת, חָיִב (רמב"ם פ"ו מזוזה, ה"ב).

סוכה גדולה הרבה, ובמקום אחד יש קרן אחד משוך לפניו, שאין בו ז' על ז', אסור לישוב שם. וראה ביה"ל (ד"ה סוכה שאין בה) שהאריך בדבר. מקורות: ירושלמי (פ"ב ה"ח). רי"ף (יג א בדפיו). רמב"ם (הל' סוכה ד,א). רא"ש (סי' א).

³ שיטות הראשונים ופסק ההלכה לגבי מי שהיה ראשו ורוב בסוכה ושולחנו בתוך הבית, ראה להלן, כ"ח א'.

⁴ דארבע אמות על ד' אמות בעינן לכל הנהו דקחשיב בכרייתא בפרק קמא דסוכה. רא"ש.

⁵ זה לשונו: בֵּית שְׂאִין בּו אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת - פְּטוֹר מִן הַמִּזְוָה. וְאִם יֵשׁ בּו כְּדֵי לְרַבֵּעַ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת בְּשָׁוֶה, אִף עַל פִּי שֶׁהוּא עָגֵל או בַּעַל חֲמֵשׁ זְוִיּוֹת, וְאִין צְרִיךְ לֹמַר שְׂאֵם הִיא אֲרֵכו יֵתֵר עַל רְחִבּו, הוֹאִיל וְיֵשׁ בּו כְּדֵי לְרַבֵּעַ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע - חָיִב בְּמִזְוָה.

⁶ יו"ד רפו, יג. והשו"ך (ס"ק כג) כתב, ולפי שכתב בב"י דנקטינן כהרמב"ם, דהא לא פליג עליה אלא הרא"ש, לא הביא כאן (בשו"ע) אלא דברי הרמב"ם. אבל באמת גם דעת רבינו ירוחם כהרא"ש, וכתב שכן תפסו עיקר. על כן נראה דיש לקבעה בלא ברכה, או שיברך מתחלה גם על אחרת ויהא דעתו גם על זו. וכן משמע בבאיור הגר"א (ס"ק יג) שפסק כרא"ש. מקורות: רבינו ירוחם (תולדות אדם וחווה, נתיב כא, ח"ז). רא"ש (הלכות קטנות, מנחות, הלכות מזוזה, סי' טז). רמב"ם (הל' מזוזה ו,ב).